

Weidevogels op Proefboerderij Zegveld in 2010

In het najaar van 2009 hebben Melkveeproefbedrijf Zegveld, Agrarische Natuurvereniging de Utrechtse Venen en Landschap Erfgoed Utrecht de handen ineengeslagen om weidevogels een hernieuwde kans te geven in de polder Noorder Lagebroek.

Hiertoe werd een proefinrichtingsplan opgesteld. In dit plan wordt op basis van de best beschikbare wetenschappelijke inzichten en de inpasbaarheid van maatregelen in de bedrijfsvoering van de melkveehouderij een hervestiging van weidevogels nagestreefd. De dichtheid aan weidevogels in het gebied is in vergelijking met twintig jaar geleden laag. Op basis van het proefinrichtingsplan werd de polder in 2010 opengesteld voor weidevogelsubsidies in het kader van het Subsiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer. In 2010 werd op de percelen van de proefboerderij een start gemaakt.

Beheersmozaïek en aanvullende maatregelen

Aan de hand van agrarische beheerpakketten uit de index Natuur en Landschap werd een mozaïek voor weidevogels gecreëerd (figuur 1). Een belangrijke rol voor het aantrekken van weidevogels vormt een plas-drasperceel. Daarnaast ontstaat met 'kuikenland' (kruidenrijk grasland, percelen met rustperiode) en extensieve beweiding een gunstig biotoop voor broedende weidevogels en hun opgroeiende kuikens. Aanvullend op het beheersmozaïek werden extra maatregelen genomen die de vestiging van weidevogels moeten bevorderen. Zo werd(en):

- ruige mest uitgereden op het kuikenland (aantrekkelijk vanwege insecten op de mest, nestmateriaal in de mest en de structuurverschillen die hierdoor in de vegetatie ontstaan)
- nabij de plas-dras een strook zwarte grond¹ aangelegd (aantrekkelijk voor Kieviten, die vanwege hun waakzaamheid een belangrijke rol in de weidevogelpopulatie vervullen)
- in het zuidelijke deel een geriefhoutbosje teruggezet (ter vergroting van het broedareaal, doordat de verstoringe invloed van opgaande beplanting op zich vestigende vogels afneemt)
- twee rasters² geplaatst (ter voorkoming van verstoring door de vos (predatie), daarmee wordt vestiging bevorderd).

Aanleg vossenraster

Territoria weidevogels 2010

In 2010 is het aantal broedparen van de weidevogels op de percelen van de proefboerderij geteld (tabel 1). Wat opvalt, is een flinke toename van het aantal territoria ten opzichte van 2009! Er was sprake van een serieuze toename van broedende Kieviten en tureluurs. Ook werden er meer gruttoparen gesignaleerd.

Tabel 1 Aantal territoria Proefboerderij Zegveld 2009 & 2010

Soort	Aantal broedparen	
	2010	2009
Kievit	7	2
Tureluur	4	0
Grutto	2	1
Scholekster	1	2
Slobeend	1	0
Gele Kwikstaart	1	0

Gruttopaar, foeragerend 23 maart 2010

¹ De zwarte strook werd gefinancierd door de Gemeente Woerden.

² De vossenrasters zijn tot stand gekomen met steun van de Nationale Postcode Loterij.

In figuur 1 is te zien dat de weidevogels zich clusteren op de plaatsen waar de agrarische beheerpakketten een mozaïek vormen: In het zuiden binnen raster 2 en direct ten oosten hiervan; in het noorden binnen raster 1 en dan sterk gecentreerd rond de plas-dras.

Het is te vroeg om te kunnen concluderen of de weidevogels zich hebben hervestigd. Dit is een proces waar pas na een jaar of drie conclusies over kunnen worden getrokken, maar de eerste stappen lijken gezet. Tot slot kijken we nog wat nader naar de plas-dras en de zwarte strook.

Plas-dras en zwarte strook

Rond de plas-dras was sprake van een sterke clustering van weidevogelterritoria. Water oefent een grote aantrekkingskracht uit op vogels: Om te foerageren en te slapen, maar ook wordt door de vernatting van de directe omgeving vestiging 'uitgelokt'. Zo hebben kieviten, tureluurs, een slobeend en grutto in de nabijheid van de plas-dras gebroed. Verder was het opvallend dat de randen (kade) van de plas-dras als uitvalsbasis werden gebruikt door kievit- en tureluurouders met hun kuikens. De rand is drassig en met grote structuurverschillen in de vegetatie, wat zowel insecten als schuilgelegenheid biedt.

plas-dras 21 februari 2010

Op de zwarte strook - aangelegd in het verlengde van de plas-dras - broedde één kievitpaar. Ook werd op deze strook door diverse kievitgezinnen intensief gefoerageerd en gescholen. Hiermee leverde de zwarte strook nog een extra bijdrage aan de vestiging en voedselgelegenheid voor de vogels in de nabijheid van de plas-dras.

Kievit op kade van plas-dras 6 mei 2010

Niet zichtbaar in figuur 1, maar zeker belangrijk om te vermelden is dat de plas-dras een belangrijke waarde had voor broedvogels uit de wijde(re) omtrek. Zo blijkt uit tellingen van de plas-dras in maart c.q. april dat grutto's en tureluurs uit de omgeving er foerageerden en sliepen. Ook werden in de droge 2^e helft van april overdag vliegbewegingen geconstateerd van grutto's uit de buurt. Zij benutten de vochtige en daarmee voedselrijke plas-dras(kade) omdat de keiharde bovenlaag in het eigen territorium niet langer doordringbaar was voor de (zachte) snavel. Ook werden op de plas-dras vele paren wilde eend, enkele paren kraakeend en witte kwikstaarten waargenomen.

Een andere belangrijke functie van een plas-dras is de foerageer- en slaapgelegenheid die deze biedt aan trekvogels. Zo werd de plas-dras in mei benut door tientallen steltlopers als de groenpootruiter, kemphaan en bosruiter! Zij vonden een prachtige pleisterplaats op weg naar hun broedgronden in het hoge noorden.

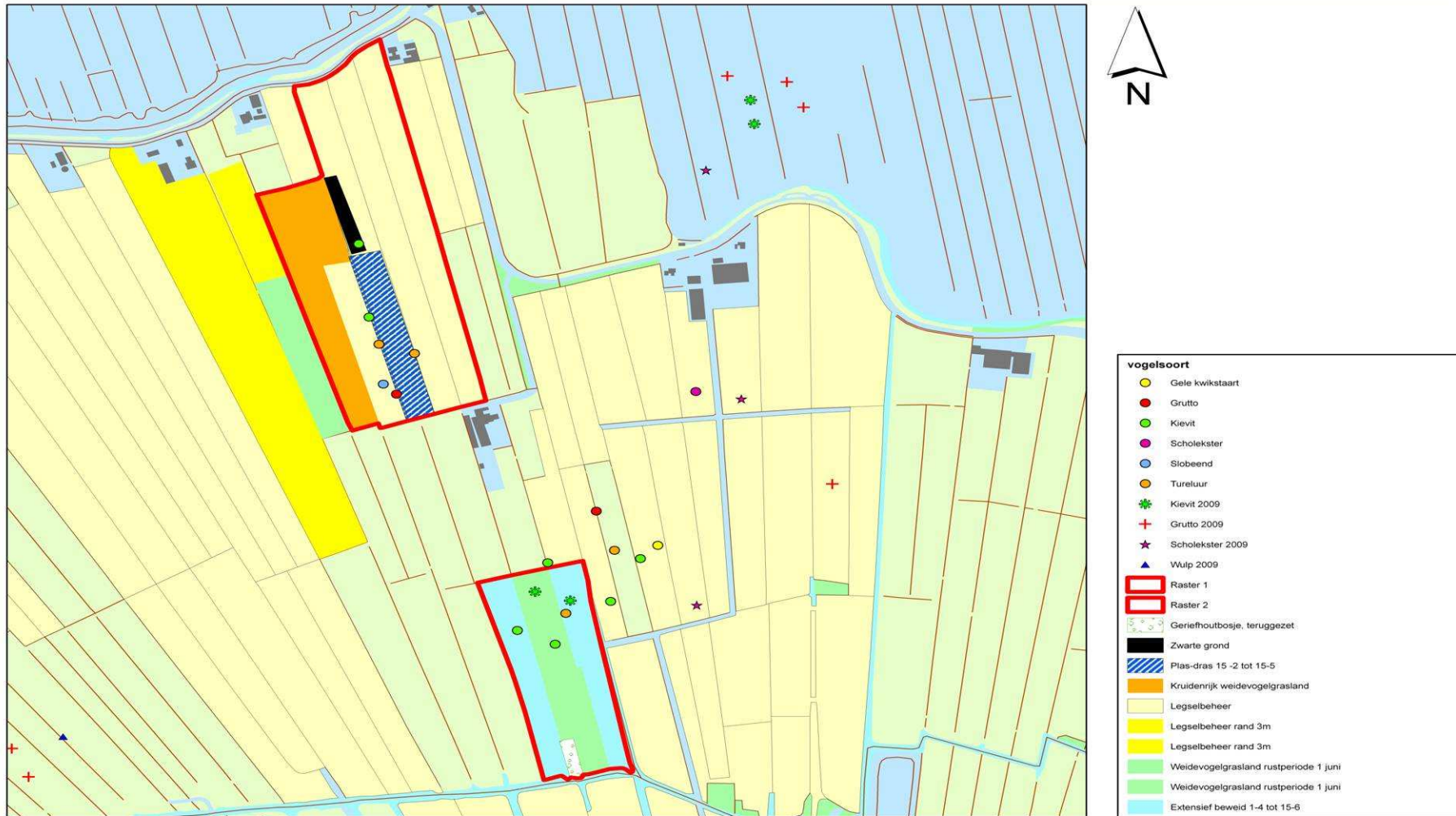

Kievit, broedend 23 maart 2010

plas-dras 13 mei 2010, met op de voorgrond (doortrekkende) steltlopers

Territoria weidevogels proefboerderij Zegveld 2010

Figuur 1 Weidevogelterritoria op percelen Proefboerderij Zegveld (op basis van methodiek BMP-Weidevogels)